

**СҮХБААТАР АЙМАГ ДАХЬ
ТӨРИЙН АУДИТЫН ГАЗАР**

22000 Баруун-Урт сум, Сүхбаатар аймаг
Утас: 70518396, Факс: 70518396
E-mail: Sukhbaatar@audit.gov.mn

2024.08.08 № 446
танай _____-ны № _____-т

Асрам

СУМЫН
СОНГУУЛИЙН ХОРООНД

**Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөр
хуульд заасан шаардлагад нийцсэн
талаарх дүгнэлт**

Төрийн аудитын тухай хуулийн 6 дугаар зүйл, Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.5, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.4-т заасан Төрийн аудитын газрын бүрэн эрхийн хүрээнд 2024 оны сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын ээлжит сонгуульд оролцох Ардын намын сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянаж, дүгнэлт гаргалаа.

Үүрэг хариуцлагын талаарх мэдээлэл

Сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигч нь сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрөө Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичигт нийцүүлэн боловсруулж, санхүүгийн тодорхой эх үүсвэр шаардсан зорилт, арга хэмжээг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлын талаарх тооцоо, судалгааг гарган хуульд заасны дагуу дүгнэлт гаргуулах үүрэг хүлээнэ.

Сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийн дүгнэлтийн үндэслэл

Төрийн аудитын байгууллага нь сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцох нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшигчийн сонгуулийн мөрийн хөтөлбөрийг хянан үзэхдээ Төрийн аудит MNS 6817 - 1 : 2020 Төрийн аудит. Тулгуур зарчим, MNS 6817 - 6 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудитын зарчим, MNS 6817 - 8 : 2020 Төрийн аудит. Нийцлийн аудит стандартыг удирдлага болгон Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хууль, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хууль болон Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал, "Алсын хараа-2050" Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлого, УИХ-аас баталсан хөгжлийн бодлого, төлөвлөлтийн баримт бичиг, Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2024 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2025-2026 оны төсвийн төсөөллийн тухай хууль, ТЭЗ-ийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, холбогдох байгууллагаас авсан тайлан, судалгаа, мэдээллийг тус тус шалгуур болгон авч үзсэн.

Дүгнэлт

Ардын намын сумын иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2024 оны ээлжит сонгуульд оролцохоор ирүүлсэн мөрийн хөтөлбөрийн зорилт, арга хэмжээ нь Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын сонгуулийн тухай хуулийн 37 дугаар зүйлийн 37.3 дахь хэсэг, Хөгжлийн бодлого, төлөвлөлт, түүний удирдлагын тухай хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.3 дахь хэсэг, Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд заасан тусгай шаардлагад тус тус нийцсэн байна.

Мөрийн хөтөлбөр (..... хуудас)-ийг хавсаргав.

ДАРГА,
ТЭРГҮҮЛЭХ АУДИТОР

Г.ДАВАА

Асгат сумын Монгол ардын намын хорооны
тэргүүлэгчдийн 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ны
өдрийн хуралдааны ~~0.9~~ тоот тогтоолын хавсралт

**СҮХБААТАР АЙМГИЙН АСГАТ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН
НАМЫН ИРГЭДИЙН ТӨЛӨӨЛӨГЧДИЙН ХУРЛЫН 2024 ОНЫ
СОНГУУЛЬД ОРОЛЦОХ МӨРИЙН ХӨТӨЛБӨР**

АГУУЛГА

1. **НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРД ХҮРГЭХ ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО**
2. **ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ БОДЛОГО**
3. **ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ ДЭМЖИХ РЕФОРМ**
4. **ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ**
5. **ТАВ. ШИНЖЛЭХ УХААН, ДЭВШИЛТЭТ ТЕХНОЛОГИ, ХИЙМЭЛ ОЮУН УХААН, ИХ ӨГӨГДӨЛД СУУРИЛСАН ТӨРИЙН БҮТЭЭМЖИЙН ДАХИН ИНЖЕНЕРЧЛЭЛ**
6. **ЗУРГАА. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН**
7. **ДОЛОО. ХОТ ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРИЙГ ХАНГАХ БҮСЧИЛСЭН ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО**
8. **НАЙМ. ҮНДЭСНИЙ СӨРӨН ТЭСВЭРЛЭХ ЧАДАВХ БА ОЛОН УЛСЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ**

НЭГ. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ӨСӨЛТИЙГ ӨРХ БҮРД ХҮРГЭХ

ХҮНИЙ ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

- 1.1. Хөдөөгийн сэргэлтийн хүрээнд хэрэгжүүлж буй эхний гурван жилд 3 хувийн зээлийн хүүтэй, ипотекийн зээлийн 6 хувийн хүүтэй хөтөлбөрт сумын иргэдийг хамруулах.
- 1.2. “Миний ажилтан орон сууцтай” хөтөлбөрийн хүрээнд төрийн албан хаагчид болон иргэдэд зориулж орон сууцжуулах ажлыг хувийн хэвшлийг бодлогоор дэмжих змаар хэрэгжүүлнэ.
- 1.3. Гадаад, дотоодод бэлтгэн сургах 3000 эмч, 10000 сувилагч, 500 мэргэшсэн асрахуйн ажилтан бэлтгэх хөтөлбөрт сумын эмч, сувилагч, иргэдийг хамруулах.
- 1.4. “Элэг бүтэн Монгол”, хүүхдийн “Эрүүл шүд”, “Умайн хүзүүн хавдаргүй Монгол” хөтөлбөрт үзлэгүүдэд сумын иргэдийг хамруулах.
- 1.5. Эрүүл мэндийн яаралтай тусламжинд шаардлагатай техник хэрэгслээр сумын эмнэлэгийг хангуулах.
- 1.6. Сумын хүүхэд бүрийг сургуулийн өмнөх боловсролд хамруулж, бүлэг дүүргэлтийг стандартын түвшинд хүргэнэ.
- 1.7. Боловсролын үйлчилгээнд хамрагдаж чадахгүй, эрсдэлд бүлгийн суралцагч нэг бүрд шаардлагатай дэмжлэгийг үзүүлж, боловсролд тэгш хамруулна.
- 1.8. Цэцэрлэг, сургуулийн орчныг бүрэн камержуулж, хүүхдийн аюулгүй, таатай суралцах орчныг бүрдүүлнэ.
- 1.9. Залуучуудын бизнес эрхлэх боломж, гарааны бизнес эхлүүлж байгаа иргэдэд дэмжлэг үзүүлж, нөхцөлийг бүрдүүлж ажиллана.
- 1.10. Ахмадын өргөөг зориулалтын дагуу ашиглуулан, ахмад настануудын хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжин, орлогыг нэмэгдүүлэх, мэдлэг туршлагыг залуучуудад өвлүүлж үлдээх нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

Асгат сумын Монгол ардын намын хорооны
тэргүүлэгчдийн 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ны
өдрийн хуралдаанытоот тогтоолын хавсралт

- 1.11. Зудад өртсөн малчдыг малжуулах ажлыг төрөөс авч хэрэгжүүлж байгаа ажиллагаатай уялдуулан зохион байгуулж, бүрэн хамруулах.
- 1.12. Зорилтот бүлгийн иргэдийг "Халамжаас хөдөлмөрт" хамруулан ажилд зуучлан, зөвлөн туслаж, ур чадвар эзэмшүүлэх ажлыг зохион байгуулна.
- 1.13. Сумын соёлын өвийн баялаг байдлыг олон талт агуулгаар баяжуулж, хамгаалан, улс, аймаг, орон нутагт сурталчилан таниулах олон талт ажлыг зохион байгуулж, сумын музей байгуулах.
- 1.14. Идэвхтэй хөдөлгөөн, спортоор хичээллэгсэдийн идэвхи, санаачлагыг өрнүүлэх олон талт ажлыг зохион байгуулж, дэмжиж ажиллах.
- 1.15. Сумын иргэдийн бие бялдараа хөгжүүлж, чийрэгжүүлэх орчин үеийн техник хэрэгслээр тоногдосон танхимыг байгуулж, ашиглах.

ХОЁР. ЭДИЙН ЗАСГИЙН ТОГТВОРТОЙ ӨСӨЛТИЙГ ХАНГАХ БОДЛОГО

- 2.1. Эдийн засгийн сэргэлт, хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжсэн бодлогыг хэрэгжүүлэх чиглэлийн арга хэмжээнүүдийг авч хэрэгжүүлнэ.
- 2.2. Ашигт малтмалын хайгуулын лиценз эзэмшиж, хайгуул судалгааны ажил явуулж байгаа аж ахуйн нэгжүүдээс хуулийн хүрээнд хөрөнгө оруулалт, сумын нийгмийн салбарт дэмжлэг үзүүлнэ.
- 2.3. Суурьшлын бүсийн эрчим хүчний 04-ийн шугамын өргөтгөл хийж, дэд станцын тоог нэмэгдүүлж, хүчин чадлыг нэмэгдүүлэх.
- 2.4. Адуучин тэмцээнийг жил бүр зохион байгуулж, нутгийн адууны удам угшилыг сурталчилах.
- 2.5. Шинэ хоршоо хөдөлгөөнийг сурталчилан, суманд үйл ажиллагаа явуулж байгаа болон шинээр байгуулагдаж байгаа хоршооны үйл ажиллагааг дэмжиж ажиллана.
- 2.6. Малчдыг хоршоолох замаар мах, сүү, арьс, шир худалдан борлуулах цех байгуулж, ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.
- 2.7. Бэлчээрийн болон эрчимжсэн мал аж ахуйг хослуулан, уур амьсгалын өөрчлөлтөд дасан зохицсон мал аж ахуйн салбар болгон хөгжүүлнэ.
- 2.8. Малчид тариаланчдын залгамж халааг бэлтгэх аяныг зохион байгуулж хэрэгжүүлнэ.
- 2.9. Малын үүлдэр угсаа, чанарыг сайжруулах ажлыг хувийн хэвшлийн байгууллагуудтай хамтран зохион байгуулна.
- 2.10. Малын тэжээлийн ургамал тариалах ажлыг нэмэгдүүлж, байгалийн хадлан бэлтгэж өвс тэжээлийн нөөцийг бүрдүүлэх ажлыг иргэн, хувийн хэвшилтэй хамтран зохион байгуулна.
- 2.11. Малын тоо толгойн албан татварын зарцуулалтыг ард иргэдэд ил тод болгоно.
- 2.12. Туслах аж ахуй эрхлэх иргэд, аж ахуйн нэгжийг бодлогоор дэмжинэ.
- 2.13. Хүлэмжийн тариалалт хийх иргэдийг дэмжиж, нарийн ногоогоор сумын иргэдийг хангах ажлыг зохион байгуулна.

Асгат сумын Монгол ардын намын хорооны
тэргүүлэгчдийн 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ны
өдрийн хуралдааны тоот тогтоолын хавсралт

2.14. Цэцэрлэг сургуулийн үдийн хоолонд сүү сүүн бүтээгдэхүүний хэрэглээг нэмэгдүүлж,
малчдын орлогыг нэмэгдүүлнэ.

ГУРАВ. ХӨГЖЛИЙГ ХӨТЛӨХ ХУВИЙН ХЭВШИЛ, ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫГ

ДЭМЖИХ РЕФОРМ

3.1. Хүү багатай зээлд сумын иргэдийг хамруулж, жижиг дунд бичил бизнесийг дэмжин
ажлын байрыг нэмэгдүүлнэ.

3.2. Жижиг дунд үйлдвэрлэл эрхэлдэг иргэдийн бүтээгдэхүүний борлуулалтыг төрийн
худалдан авалтаар дэмжинэ.

ДӨРӨВ. ШУДАРГА, ИРГЭДИЙН ОРОЛЦООНД ТУЛГУУРЛАСАН

ЦАХИМ ЗАСАГЛАЛ

4.1. Цахим орчин дахь ялгаварлал гадуурхал, хүчирхийлэлгүй сум болгох аяныг өрнүүлж
ажиллана.

4.2. Багийн хурлыг улирал бүр, сумын төвийн иргэдэд мэдээлэл хүргэж, санал хүсэлтийг
сонсох ажлыг сар бүр зохион байгуулах.

4.3. Багш, эмч, төрийн албан хаагчдын ажлын бодит үнэлэмжийг нэмэгдүүлж, ажлын
хариуцлага, үр дүнг сайжруулна.

4.4. Төрийн албан хаагч нь улс төрөөс ангид, дарамтгүй ажлаа хийх боломжийг бүрдүүлнэ.

ТАВ. ШИНЖЛЭХ УХААН, ДЭВШИЛТЭТ ТЕХНОЛОГИ, ХИЙМЭЛ ОЮУН УХААН, ИХ ӨГӨГДӨЛД СУУРИЛСАН ТӨРИЙН БҮТЭЭМЖИЙН ДАХИН ИНЖЕНЕРЧЛЭЛ

5.1. Төрийн албан хаагч ажил үүргээ гүйцэтгэхдээ танил талдаа давуу тал олгохгүй байх,
явцуу сонирхол, намын харьяаллаар иргэдэд ялгавартай хандахгүй байх зарчмыг бүрэн
хэвшүүлж хэрэгжүүлнэ.

ЗУРГАА. ХҮН БА ХҮРЭЭЛЭН БУЙ ОРЧИН

6.1. Бэлчээрт хөнөөл учруулж байгаа царцаа, үлийн цагаан огтоно гэх мэрэгч амьтадтай
байгаль орчин ээлтэй аргаар тэмцэнэ.

6.2. Хүн малын ундны усны эхийг хамгаалж, хүнсний зориулалтаар ашиглаж байгаа усыг
шинжилгээнд оруулж байх.

6.3. Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн санаачилсан тэрбум мод үндэсний хөдөлгөөнийг
эрчимжүүлж, айл өрх, байгууллага бүр мод тариалах ажлыг зохион байгуулна.

6.4. Эрчим хүчний хэмнэлттэй, дэвшилтэт технологи бүхий амины болон нийтийн орон сууц
барих иргэдийн санаачлагыг дэмжинэ.

ДОЛОО. ХОТ ХӨДӨӨГИЙН ТЭНЦВЭРИЙГ ХАНГАХ БҮСЧИЛСЭН

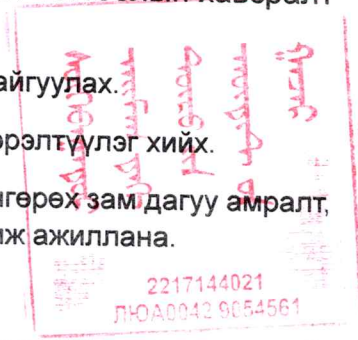
ХӨГЖЛИЙН БОДЛОГО

7.1. Эрчимжсэн мал аж ахуйг хөгжүүлэх бүх талын арга хэмжээг авч, хэрэгжүүлнэ.

7.2. Айл өрх, албан байгууллагуудыг цэвэр, бохирын нэгдсэн шугамд холбох.

Асгат сумын Монгол ардын намын хорооны
тэргүүлэгчдийн 2024 оны 06 дугаар сарын 24-ны
өдрийн хуралдаанытоот тогтоолын хавсралт

- 7.3 Авто тээврийн хэрэгслийн нэгдсэн зогсоол, үйлчилгээний төв байгуулах.
- 7.4. Сумын төвд сайжруулсан шороон зам тавьж, тэмдэгжүүлэлт, гэрэлтүүлэг хийх.
- 7.5. Дарьганга , Шилийн богд чиглэлийн аялал жуулчлал дамжин өнгөрөх зам дагуу амралт, буудал, хоолны газар байгуулах хувийн хэвшлийг бодлогоор дэмжиж ажиллана.
- 7.6 Сумын төвд хог ангилан ялгах цэгүүдийг байгуулах.
- 7.7. Мал эмнэлгийн дэглэм бүхий хорио цээрт эрүүл бүс байгуулах хувийн хэвшлийг дэмжинэ.

НАЙМ. ҮНДЭСНИЙ СӨРӨН ТЭСВЭРЛЭХ ЧАДАВХ БА ОЛОН УЛСЫН НӨХЦӨЛ БАЙДАЛ

- 8.1. Сум орон нутгаас цэргийн албанд татагдсан залуучуудад тухайн алба хааж байгаа батлан хамгаалах байгууллагатай хамтран мэргэжлийн боловсрол олгох ажлыг зохион байгуулна.
- 8.2. Цэргийн албыг дүйцүүлэн хаах журмыг мөрдөж, алба хааж байгаа иргэдийг сум орон нутгийн бүтээн байгуулалтанд оролцуулах.
- 8.3. Сумын байгууллага, ард иргэдийг гамшгийн эрсдэлтэй нөхцөлд ажиллах арга ажиллагаанд сурган дадлагажуулах.
- 8.4. Байгаль цаг агаарын аюултай үзэгдлийн мэдээллийг иргэдэд хүргэх ажлыг шуурхай болгон урьдчилан сэргийлж ажиллах.
- 8.5. Болзошгүй гамшиг, нийгмийн эрүүл мэндийн зориулалтаар ашиглах сан байгуулах.
- 8.6. Сумын төвд эрүүл аюулгүй орчныг бий болгох зорилгоор камерын нэгдсэн системд бүрэн шилжүүлнэ.

СҮХБААТАР АЙМГИЙН АСГАТ СУМЫН МОНГОЛ АРДЫН НАМЫН ХОРОО